

Pismo organistów diecezji tarnowskiej. Półrocznik

HOSANNA

ISSN 1899-4687

Rok XIX

czerwiec – listopad 2024

2(41)

***Bp Artur Ważny
biskupem sosnowieckim***

*Laureaci XI Ogólnopolskiego
Konkursu Organowego
Uczniów Diecezjalnych
Studium Organistowskich
wraz z jurorami (bazylika
katedralna, 20.11.2023).*

*Cecyliński
Wieczór Chóralny –
bazylika katedralna
(18.11.2023). Pamiątkowe
wspólne zdjęcie.*

*Prof. Henryk J. Botor
w dniu pobłogosławienia organów
w kaplicy WSD w Tarnowie
(27.11.2023).*

Od Redakcji

Drodzy Organiści
i Muzycy diecezji tarnowskiej

Ks. bp Artur Ważny, biskup pomocniczy diecezji tarnowskiej, decyzją Ojca św. Franciszka został ogłoszony biskupem sosnowieckim. Radujemy się faktem, że kolejny kapłan z prezbiterium tarnowskiego zostaje biskupem diecezjalnym. Warto wspomnieć kilka najważniejszych szczegółów z życia ks. bpa Artura¹.

Urodził się 12 października 1966 roku w Rzeszowie jako syn Stanisława i Alicji z domu Filipek. Pochodzi z Ropczyc (obecnie diecezja rzeszowska). Tam też złożył egzamin dojrzałości w Liceum Ogólnokształcącym im. Tadeusza Kościuszki w 1985 roku. W tym samym roku wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie. Po ukończeniu studiów filozoficzno-teologicznych otrzymał święcenia kapłańskie z rąk biskupa tarnowskiego Józefa Życińskiego w dniu 25 maja 1991 roku w Tarnowie.

W ramach swojej dalszej formacji ukończył studia doktoranckie z teologii pastoralnej na kierunku teologia małżeństwa i rodziny na UKSW w Warszawie. Był dyrektorem Wydziału Duszpasterstwa Młodzieży Kurii Diecezjalnej w Tarnowie oraz założycielem i duszpasterzem akademickim DA Tratwa w Tarnowie oraz rektorem kościoła akademickiego św. Józefa. Pełnił też funkcję diecezjalnego duszpasterza akademickiego oraz diecezjalnego koordynatora Światowych Dni Młodzieży. Towarzyszył młodym w wielu międzynarodowych spotkaniach ŚDM: w Rzymie, Toronto, Kolonii, Sydney, Madrycie, Krakowie, Panamie i Lizbonie. Wielokrotnie brał również udział w Europejskich Spotkaniach Młodych organizowanych przez wspólnotę ekumeniczną z Taizé. Pełnił urząd proboszcza parafii pod wezwaniem NMP Królowej Polski w Tarnowie-Mościcach. Był dyrektorem Wydziału ds. Nowej Ewangelizacji Kurii Diecezjalnej w Tarnowie oraz sprawował obowiązki ojca duchownego kapłanów diecezji tarnowskiej i dyrektora Unii Apostolskiej Księży Diecezji Tarnowskiej. Pełnił także posługę diecezjalnego egzorcysty. Przez kilka lat sprawował posługę kapelana samorządowców Tarnowa. 12 grudnia 2020 roku został mianowany biskupem pomocniczym diecezji tarnowskiej. Święcenia biskupie przyjął 30 stycznia 2021 r. Jego dewizą biskupią są słowa: *Patris corde* („Ojcowskim sercem”).

Jako duszpasterz młodzieży i akademicki dostrzegał konieczność głoszenia Ewangelii za pomocą nowych środków wyrazu, dlatego był członkiem zespołu redakcyjnego pisma „Winda” – tarnowskiego dodatku do tygodnika „Droga” – oraz współprowadził audycje dla młodzieży „Na strychu” w diecezjalnym radiu RDN.

¹ *Biskupi diecezji tarnowskiej*, www.diecezja.tarnow.pl/biskupi (dostęp: 30.04.2024 r.).

W swojej posłudze duszpasterskiej wciąż współpracował z różnego rodzaju ruchami i stowarzyszeniami, podkreślając, że tylko głęboka jedność w myśleniu oraz działaniu między kapłanami i wiernymi świeckimi może przynieść trwałe owoce w ewangelizacji. Powołał do istnienia i przez wiele lat prowadził Szkołę Nowej Ewangelizacji św. Józefa w ramach SESA Polska, a także Stowarzyszenie Akademickie Tratwa. Był również m.in. diecezjalnym koordynatorem ruchu Odnowy w Duchu Świętym oraz kursów Alpha. Zainicjował w diecezji tarnowskiej ruch Mężczyzn św. Józefa. Współtworzył Stowarzyszenie Abraham i Sara pomagające małżeństwom niepełnym oraz Fundację OPES139, pomagającą rodzicom po stracie dziecka. Przez wiele lat był przewodniczącym Rady Fundacji Kromka Chleba, które prowadzi w Tarnowie łaźnię i schronisko dla bezdomnych oraz hospicjum Via Spei. Był również członkiem Rady Fundacji im. Abpa Jerzego Ablewicza wspierającej zdolną młodzież z diecezji tarnowskiej, pochodzącą z wielodzietnych i niezamożnych rodzin.

W swojej posłudze wiele czasu poświęcał małżeństwom i rodzinom. Od kilkunastu lat jest zaangażowany w ruch Domowego Kościoła oraz Spotkań Mażeńskich. Jest też współzałożycielem i pierwszym duszpasterzem wspólnoty małżeństw niepełnych w Krakowie, a także Komitetu Budowy Miejsca Pamięci Dzieci Utraconych w Tarnowie.

Przez kilkanaście lat uczestniczył w Ogólnopolskiej Inicjatywie Ewangelizacyjnej Przystanek Jezus, mającej na celu ewangelizację uczestników Przystanku Woodstock. Zorganizował także i prowadził pierwsze duszpasterstwo związków niesakramentalnych w diecezji tarnowskiej. Współorganizował również rekolekcje Winnica Racheli dla osób potrzebujących duchowego uzdrowienia po grzechu aborcji. Jest absolwentem Szkoły dla Spowiedników. Z jego inicjatywy w diecezji tarnowskiej działa program Od łez do łaski, będący warsztatami terapeutycznymi dla osób, które doświadczyły przemocy, zwłaszcza seksualnej. Od kilkunastu lat współorganizuje również w Tarnowie coroczne dwudniowe Forum Formacyjne, które gromadzi kilka tysięcy uczestników. Głosi wiele rekolekcji dla kleryków i kapłanów oraz siostr zakonnych, a także rekolekcje w Internecie. W ostatnich latach występuje jako cotygodniowy komentator Ewangelii w programie telewizyjnym dla dzieci *Ziarno*.

Pamiętajmy w naszych osobistych modlitwach o ks. bpie Arturze w niełatwym dziele prowadzenie ludu diecezji sosnowieckiej do portów zbawienia.

Ks. Grzegorz Piekarczyk
– dyrektor Wydziału Muzyki Kościelnej

* * *

TRWAJĄ ZAPISY do Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie na rok szkolny 2024/25 na specjalność **ORGANISTA** i specjalność **KANTOR**. W specjalności **ORGANISTA** nauka w Studium trwa 5 lat na poziomie podstawowym – I stopień (rok propedeutyczny plus 4 lata). Na poziomie zaawansowanym w formie Podyplomowego Studium Organistowskiego – II stopień – nauka trwa 2 lata (zobacz wewnątrz numeru). W specjalności **KANTOR** nauka trwa przez dwa lata. Zgłoszenia można składać w Szkole Organistowskiej przy ul. Dwernickiego 1 lub w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej Tarnowie po wcześniejszym umówieniu telefonicznym (tel. 606 332 134). Wszystkie szczegółowe informacje zamieszczone są na stronie www.muzyka.diecezja.tarnow.pl link: Szkoła Organistowska. Zgłoszenia trwają do 30 czerwca 2024 r. (możliwy termin do 15 września br. w miarę wolnych miejsc).

* * *

LAUREATAMI XI OGÓLNOPOLSKIEGO KONKURSU ORGANOWEGO UCZNIÓW DIECEZJALNYCH STUDIUM ORGANISTOWSKICH

w ramach XI Tarnowskich Dni Cecylińskich, który odbył się w Tarnowie 20 listopada 2023 roku, zostali: I miejsce *ex aequo* dla **Macieja Sowy z Tarnowa** (klasa organów mgra Damiana Sowy) oraz I miejsce *ex aequo* dla Kamili Wojtali z Gliwic (klasa organów mgra Marcina Jurczyka), II miejsce *ex aequo* dla **Damiana Łukasza Kułagi z Tarnowa** (klasa organów mgra Damiana Sowy) oraz dla **Filipa Marka Przybyło z Tarnowa** (klasa organów ks. dra Grzegorza Piekarza), III miejsce dla Alana Alberta Nowaka z Kielc (klasa organów dra hab. Pawła Wróbla). Jury przyznało też wyróżnienie: dla Patryka Bryndzy z Bielska Białej (klasa organów mgra Dawida Górnego). W konkursie było reprezentowanych siedem ośrodków (Bielsko-Biała, Gliwice, Kalisz, Kielce, Lublin, Opole i Tarnów). Zgłosiło się 26 uczestników z siedmiu ośrodków kształcących organistów w Polsce. Wystąpiło 25. Poziom konkursu z roku na rok jest coraz wyższy, a dodatkowo cieszy fakt, że po raz kolejny I miejsce pozostało w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Tarnowie. GRATULACJE!!!

* * *

NOWE ORGANY PISZCZAŁKOWE W BRZESKU zostały pobłogosławione przez ks. bpa Andrzeja Jeża w uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP 8 grudnia 2023 r. Instrument został sprowadzony z Oberhausen w Niemczech. Składa się z dwóch manualów i klawiatury pedałowej. Posiada 30 głosów (10+13+7 – w tym pięć językowych) oraz trakturę gry mechaniczną. Translokacji instrumentu podjęła się p. Marta Kogut – organmistrz z Rybnika. Uroczysty koncert po Mszy św. zagrał Krzysztof Musiał, wykładowca Akademii Muzycznej w Łodzi pochodzący z Brzeska. Instrument został odebrany pozytywnie przez Diecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie 5 grudnia 2023 r. Ks. prałатовi Józefowi Drabikowi i parafianom należą się wielkie słowa uznania, tym bardziej, że jest to już drugi instrument koncertowy w tym kościele (w 2010 r. firma A. Ragana wybudowała instrument piszczałkowy w gotyckiej części kościoła – zob. 4 strona okładki). GRATULACJE!!!

* * *

ZREKONSTRUOWANE ORGANY PISZCZAŁKOWE W STARYM SĄCZU z 1679 w kościele św. Elżbiety zostały pobłogosławione przez ks. bpa Andrzeja Jeża w uroczystość Bożego Miłosierdzia 7 kwietnia 2024 r. Dzieła podjął się Szymon Januskiewicz z Niedalina. W czasie koncertu instrument prezentował dr hab. Krzysztof Urbaniak z Akademii Muzycznej z Łodzi odpowiedzialny za merytoczną stronę renowacji. Wszystkie prace zostały wykonane według technik budowy organów w XVII wieku. Instrument posiada 14 głosów podzielonych na dwie sekcje brzmieniowe: manual i pedał (10 + 4). Dodatkowo instrument posiada dwa głosy historyczne: Tympanum major i minor. Instrument posiada trakturę gry i rejestrów mechaniczną. Instrument został odebrany przez Diecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie 2 kwietnia 2024 r. przy udziale m.in. komisji ministerialnej z Warszawy. Jest to jedyny tego typu instrument w diecezji tarnowskiej. Ks. proboszczowi Markowi Taborowi, jak i parafianom należą się wielkie podziękowania i GRATULACJE!!!

Wydział Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie informuje, że najbliższe

REKOLEKCJE DLA ORGANISTÓW

odbędą się w Gródku nad Dunajcem w jednej turze (!!!):
16-18 czerwca 2024 r.

Rekolekcje rozpoczną się w niedzielę (16 czerwca)
o godz. 19.00, a zakończą się we wtorek (18 czerwca)
o godz. 13.00.

Przypomina się, że zgodnie z postanowieniem Biskupa Tarnowskiego zawartym w *Regulaminie Organistów Diecezji Tarnowskiej* wydanym w 2006 roku obecność na rekolekcjach dla organistów jest obowiązkowa, natomiast nieobecność na nich należy usprawiedliwić w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie. Dotyczy to wszystkich organistów – także siostry zakonne – aktualnie grających, niezależnie od rodzaju umowy i wykształcenia.

Dla celów porządkowych swój udział w rekolekcjach należy zgłosić w Wydziale Muzyki Kościelnej telefonicznie, listownie lub przez e-mail **do dnia 14 czerwca 2024 r.**, by mieć zapewnione miejsce na rekolekcjach.

Ks. dr Grzegorz Piekarz
Dyrektor Wydziału Muzyki Kościelnej

Uwagi organizacyjne:

– Zabierzmy ze sobą *Śpiewnik kościelny* ks. J. Siedleckiego!!!

Diecezjalne Studium Organistowskie im. ks. Kazimierza Pasionka w Tarnowie ogłasza nabór na rok szkolny 2024/25 na:

– specjalność: **ORGANISTA**

poziom podstawowy (I°) i poziom podyplomowy (II°)

Poziom podstawowy – czyli stopień I – trwa 4 lata plus rok propedeutyczny (dla zaczynających od „0”). Wykłady odbywają się w soboty (od października do czerwca) plus lekcje z gry na fortepianie i organach.

Poziom podyplomowy – czyli stopień II – trwa 2 lata. Wykłady odbywają się w czwartki w godzinach popołudniowych (od października do czerwca) plus lekcje z gry na organach.

oraz

– specjalność: **KANTOR**

Nauka trwa 2 lata. Wykłady odbywają się w soboty (od października do czerwca) plus lekcje z gry na fortepianie.

Od kandydatów do DSO w Tarnowie wymaga się następujących dokumentów: podanie, życiorys, opinia ks. proboszcza, dwie fotografie, ostatnie świadectwo wykształcenia ogólnego oraz muzycznego (dla kandydatów na poziom podstawowy) oraz dyplom Studium Organistowskiego lub innej placówki o tym samym charakterze (dla kandydatów na Podyplomowe Studium Organistowskie).

Dokumenty te prosimy składać – po wcześniejszym telefonicznym umówieniu – w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Tarnowie (ul. Dwernickiego 1, 33-100 Tarnów, tel. 606 332 134) lub w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie (ul. Piłsudskiego 6, 33-100 Tarnów, tel. 14 63 17 348) do **30 czerwca 2024 r.** Szczegóły: www.muzyka.diecezja.tarnow.pl link: Szkoła Organistowska.

*Ks. dr Grzegorz Piekarcz
Dyrektor DSO w Tarnowie*

!!!

Kiedy nowe pieśni mogą być wykorzystane w liturgii?

Prawo oceny i dopuszczenia nowych pieśni do liturgii Kościoła zastrzega wyłącznie dla siebie. Konstytucja o liturgii *Sacrosanctum concilium* podaje w sposób oczywisty, że „prawo kierowania sprawami liturgii należy wyłącznie do władzy Kościoła. Przysługuje ono Stolicy Apostolskiej oraz, zgodnie z prawem, biskupowi”. W dalszej części dodaje, że prawo to należy także do ustanowionych zgodnie z prawem konferencji biskupów, właściwych danemu terytorium (KL 22).

Natomiast 10 punkt *Instrukcji Episkopatu Polski o muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II* (1979 r.) stwierdza, iż „wszystkie śpiewy przeznaczone do użytku liturgicznego mają mieć aprobatę Konferencji Episkopatu Polski albo przynajmniej Władzy diecezjalnej”. Podobnie dokument stwierdza w dalszej części, że władzę zatwierdzania śpiewów *proprium missae* ma Konferencja Episkopatu Polski lub Władza diecezjalna (12).

Ostatnia *Instrukcja Konferencji Episkopatu Polski o muzyce kościelnej* zaś poucza: „Śpiewy wykonywane podczas liturgii muszą być zatwierdzone przez władzę kościelną. Wynika stąd obowiązek weryfikacji tekstów i melodii. Pomocą w tym zakresie służą diecezjalne Komisje Muzyki Kościelnej” (IKEPMK 41).

V Synod Diecezji Tarnowskiej natomiast postanawia: „Wszystkie śpiewy przeznaczone do użytku liturgicznego powinny posiadać aprobatę władzy kościelnej. W przypadku nowych śpiewów taką aprobatę można uzyskać u Diecezjalnej Komisji Muzyki Kościelnej. Pieśni kościelne, niezatwierdzone do użytku w liturgii, można wykonywać podczas innych nabożeństw, aby nie uległy zapomnieniu” (Stat. 205 § 1-2).

Zatem prawo dopuszczenia nowych pieśni do liturgii ma biskup diecezjalny zarówno co do tekstu, jak i muzyki. Odnośnie warstwy muzycznej może to prawo rozszerzyć na Komisję Muzyki Kościelnej.

Nikomu zatem na własną rękę nie można nic zmieniać czy wprowadzać do liturgii (por KL 22, § 3).

xgp

* * *

Ks. dr Grzegorz Piekarz
 Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie
 Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie
 ORCID: 0009-0007-3330-1095

Msza nr IX Józefa W. Krogulskiego – „tarnowskiego Mozarta”

Wstęp

„Tarnowski Mozart”? Czy to nie przesada, czy to tylko lokalny patriotyzm? To jednak nie wymysł niżej podpisanego, ale prasowa zapowiedź koncertu 11-letniego tarnowianina przybywającego do Lwowa w 1825 roku. „Gazeta Lwowska” tak wtedy donosiła:

Józef W. Krogulski w wieku 10 lat.

„Popisywał się on, jak już po części z tego pisma wiadomo, naprzód w Warszawie, potem w Poznaniu, Wrocławiu, Legnicy, Berlinie, Dreźnie i Lipsku. Wszędzie go z uniesieniem słuchano,

z uniesieniem przyjmowano; a zdania o grze w pismach publicznych poumieszczane zgadzają się wszystkie na to, iż nie tylko doskonała zręczność mechaniczna w egzekwowaniu, ale co większa – prawdziwe wykształcenie artysty z rzadkim czuciem i wyrazem, przy lubej (...) układności zewnętrznej, wyszczególniają tego małego wirtuoza i grze dodają uroku, którym wszędzie zachwyca, wszędzie czaruje. Czytając to wszystko, co o nim piszą, powiedzieć można, iż mamy w nim polskiego Mozarta, kiedy ów już jako ośmioletni chłopiec był u różnych europejskich Dworów przedmiotem podziwienia lub też młodego Liszta (Węgrzyzna), który teraz znowu talentem swoim na fortepianie wszędzie zadziwia”¹.

Kim był ten niezwykle utalentowany, ale chyba i niedoceniany przez następne pokolenia młodzieniec, czym zasłużył się dla następnych pokoleń i jaką wartość mają jego dzieła sakralne na przykładzie Mszy nr IX? Spróbujmy na te pytania odpowiedzieć.

Życie

Józef Władysław Krogulski urodził się w Tarnowie 4 września 1815 roku na dzisiejszej ulicy Bernardyńskiej. Ojcem Józefa był Michał Krogulski, który był organistą, kompozytorem oraz nauczycy-

¹ „Gazeta Lwowska”, 47(1826), s. 387-388.

cielem gry na fortepianie. Matką była Salomea z domu Saszor. Ojciec Józefa już we wczesnym dzieciństwie swojego syna dostrzegł, że ma on niezwykle talent do gry na fortepianie i zajął się jego kształceniem. Już w wieku dziewięciu lat zaczął publicznie występować i zachwycać słuchaczy swoimi niezwykle uzdolnieniami muzycznymi. Występując w Tarnowie 16 marca 1825 roku, wykonał bardzo trudny *Koncert fortepianowy a-moll* Johanna N. Hummela. W maju tego samego roku przyjechał do Warszawy i okrzyknięty został „cudownym dzieckiem”. Dał wtedy sześć koncertów m.in. w sali Konserwatorium oraz w Teatrze Narodowym, potwierdzając swoje wyjątkowe zdolności wirtuozowskie. W przeciągu następnych dwóch lat daje koncerty w najsłynniejszych salach takich miast jak: Kalisz, Poznań, Wrocław, Berlin, Lipsk, Drezno, Puławy Lublin, Zamość, Lwów czy Kijów. Wszędzie lokalna prasa podkreśla jego niespotykany talent i zdolności. W maju 1828 roku rodzice Józefa podejmują decyzję o przeprowadzce do Warszawy w trosce o rozwój talentu muzycznego syna. Po przybyciu do stolicy Józio rozpoczyna edukację w Szkole Głównej Muzyki u Karola Kurpińskiego oraz u Józefa Elsnera, nauczyciela Fryderyka Chopina. Od siedemnastego roku życia rozpoczął działalność pedagogiczną jako prywatny nauczyciel gry. Równocześnie zakłada pierwszy swój chór złożony z dziewcząt w Instytucie św. Kazimierza na Tamce, a następnie przy kościele św. Trójcy na Solcu, dla których komponuje m.in. pierwsze swoje msze. Zakłada też bezpłatną szkołę śpiewu, zapewniając w ten sposób cią-

głość pracy swoich chórów. Był też organistą: najpierw w kościele św. Trójcy, a w latach 1846-1841 w kościele oo. Pijarów. W ostatnich dziesięciu latach swego życia rezygnuje z życia koncertującego pianisty, a poświęca się prawie wyłącznie muzyce sakralnej. Oprócz mszy pisze dla swoich chórów hymny czy kantaty. W 1841 roku pisze swoje największe dzieło sakralne *Oratorium na Wielki Piątek „Miserere”*, na chór, solistów i orkiestrę. 17 stycznia 1838 roku poślubia jedną ze swoich chórzystek Ludwikę Katarzynę Gargulską, z którą miał dwie córki: Bronisławę Jadwigę i Józefę Barbarę. Niestety obie zmarły w okresie niemowlęctwa.

Józef Władysław Krogulski zmarł 9 stycznia 1842 roku, zaraziwszy się gruźlicą. Pogrzeb odbył się 12 stycznia na Powązkach w Warszawie. Można rzec: żył tak pięknie, a tak krótko.

Twórczość

Mimo tak krótkiego życia Krogulski pozostawił po sobie około 100 kompozycji świeckich i religijnych. Należą do nich np. dwa koncerty fortepianowe z orkiestrą E-dur i h-moll, rondo (np. *Rondo alla polacca Es-dur na fortepian i orkiestrę*), uwertury (*Uwertura d-moll na orkiestrę*), fantazje i wariacje (*Wariacje F-dur na fortepian i orkiestrę*), polonezy (np. *Polonez F-dur na fortepian*) czy mazurki (np. *Mazurka a le Chopin e-moll na fortepian*). Jednym z najbardziej rozpoznawalnych obecnie utworów świeckich Krogulskiego jest *Oktet d-moll op. 6*, wykonywany także przez muzyków zagranicznych. Niektóre z kompozycji Krogulskiego

zostały wydane za życia kompozytora (np. *Angeł* na fortepian, Poznań 1828 r. czy *Fantazja i wariacje „La bella Cracovienna”*, Lipsk 1837 r.), a inne w późniejszym czasie (np. wspomniany już *Oktet d-moll*, Gdynia 2015 r.).

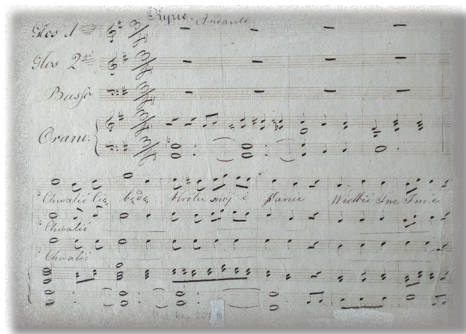
Na szczególną uwagę zasługują dzieła sakralne, które powstawały głównie w ostatniej dekadzie życia artysty. Do nich należą msze, kantaty (*Kantata c-moll na Zmartwychwstanie Pańskie*), hymny (*Hymn do Bogarodzicy C-dur*), graduaty (*Samemu Bogu złożmy cześć*). Zwieńczeniem działalności sakralnej „Mozarta z Tarnowa” było najbardziej monumentalne dzieło *Oratorium na wielki Piątek „Misere-re”* na chór, orkiestrę i solistów.

Msza nr IX

Pośród dzieł sakralnych Krogulskiego na plan pierwszy wysuwają się m.in. jego msze. Prawie wszystkie publikacje dotyczące J. Krogulskiego stwierdzają, że napisał ich 10 (najwyższym numerem oznaczona jest *Msza „Pasterka”* – dziesiątym). Jednak wyniki badań nad datą ich powstania jasno wskazują, że autor nadając swoim mszom poszczególne numery, nie trzymał się chronologii (im późniejsza msza, tym wyższy numer). Biorąc ten fakt pod uwagę oraz fakt, że nigdzie nie ma jakichkolwiek informacji o powstaniu mszy nr 5, trzeba stwierdzić, że na pewno Krogulski napisał 9 mszy. Czy powstała msza o numerze 5, trudno jest dzisiaj na to pytanie odpowiedzieć.

Jedną z nich jest *Msza nr IX* (G-dur). Jest ona napisana – jak autor sam zaznacza w rękopisie w podtytule – na trzy

głosy męskie lub żeńskie z towarzyszeniem organów. W części *Credo* występuje też solo tenorowe (lub ewentualnie sopranowe). Sam rękopis znajdujący się w Bibliotece Jagiellońskiej ma format A4 orientacji poziomej i posiada 58 stron. Przełożenie go na zapis elektroniczny podjął się mgr Damian Sowa – pedagog Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie i członek Diecezjalnej Komisji Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie. Nie wiadomo, kiedy owa msza została dokładnie napisana, gdyż Krogulski nie zapisał tego w partyturze. O pierwszym jej wykonaniu dowiadujemy się z prasy w sierpniu 1836 roku, dlatego przyjmuje się ten właśnie rok za datę jej powstania. Nie została nigdy wydana drukiem.

*I karta rękopisu „Mszy nr” IX
Józefa W. Krogulskiego*

Mszę tę należy zaliczyć do gatunku mszy polskich. Jest napisana w oparciu o teksty biblijne i poezję w języku polskim. Składa się z następujących części: *Kyrie* (*Chwalić Cię będę Królu mój i Panie – Ps 145*), *Gloria* (*Chwałę Pana wdzięcznem pieniem – T.K. Brodziński*), *Graduale* (*Cała ziemia wszystkie kraje – Ps 66*), *Credo* (*Wierzę w Boga iednego – Skład Apostolski*), *Sanctus* (*Święty,*

Święty, Święty – Ps 150), *Agnus* (*Padajcie ludy uniżcie się trony* – A. Feliński), *Na Benedykcyą* (*Teraz o wierni Pańscy służebnicy* – Ps 134). Trzeba tu zaznaczyć, że w liturgii przedsoborowej poszczególne części takiej mszy ze słowami w języku polskim były wykonywane w ramach *ordinarium missae* (kapłan czytał właściwy tekst *ordinarium missae* po cichu w języku łacińskim, a chór wtedy wykonywał przyporządkowane im części w języku narodowym; stąd nazwy w tej mszy *Kyrie*, *Gloria* itd. Dzisiaj praktyka zastępowania *ordinarium missae* innymi tekstami jest niedopuszczalna, ale można wykonać poszczególne śpiewy *Mszy IX* Krogulskiego także w liturgii w ramach *proprium missae* (np. *Na wejście*, *Na Offertorium* itd.)².

Zamiast podsumowania

Msza nr IX nie jest kompozycją szczególnie trudną. Krogulski dostawał od wielu organistów i dyrygentów prośby o swoje partytury, które odznaczały się niezwykle pięknem i prostotą. Dlatego miał świadomość, że niektóre z nich będą wykonywać chóry amatorskie, parafialne. Do takich mszy należy ta omawiana tutaj. Niektóre z nich zdążył wydać za czasów swojego życia. Niestety nie doczekał się wydania *Mszy nr IX*.

Po niemalże 200 latach Wydział Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie podjął się dzieła przełoże-

nia partytur z mszami na język zapisu elektronicznego i wydania mszy tego wybitnego tarnowianina. *Msza IX* nigdy nie została wydana. Wydanie jej w Wydawnictwie Diecezji Tarnowskiej Biblos należy postrzegać w kategoriach wydarzenia historycznego, gdyż jest to edycja premierowa. W partyturze zachowano oryginalną pisownię i łamanie tekstu, by w ten sposób jeszcze bardziej zachować charakter epoki, w której kompozycja powstała.

„*Msza nr IX*” Józefa W. Krogulskiego wydana przez Wyd. BIBLOS w 2024 r.

Należy sobie życzyć, by *Msza nr IX* Józefa W. Krogulskiego mogła odłąd rozbrzmiewać po najdalsze krańce nie tylko naszej diecezji, ale i świata na chwałę Boga i ku pożytkowi wiernych, jak zawsze pragnął tego kompozytor – „tarnowski Mozart”.

² G. Piekarz, *Przedmowa w: Msza nr IX, na chór jednorodny i organy Józefa Władysława Krogulskiego (1815-1842) w serii: Śpiewajcie Panu. Materiały nutowe dla chórów*, red. ks. G. Piekarz, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2024, zeszyt nr 3, s. 5-6.

CÉSAR FRANK

UR. 10 GRUDNIA 1822 R. W LIÈGE

ZM. 8 LISTOPADA 1890 R. W PARYŻU

I. Kontekst historyczny

Dzieje Liège, w którym przyszedł na świat César Franck, były na przestrzeni wieków burzliwe. Początek miasta, położonego nad rzeką Mozą, datuje się około roku 558. Związane jest z osobą św. Lamberta, biskupa, który ok. roku 700 nawracał w tym regionie pogan, jednak niedługo później, około 705 roku, poniósł śmierć męczeńską. W miejscu kaźni wybudowano bazylikę, do której przeniesiono jego ciało, złożone uprzednio w Maastricht. Stąd kult zamordowanego biskupa rozszerzył się na całą Francję i kraje ościenne. Z czasem Liège stało się stolicą biskupstwa. Po upływie kilkuset lat, w 1789 roku, podczas Wielkiej Rewolucji Francuskiej miejscowa ludność zbuntowała się przeciw władzy biskupa i zadecydowała o wyburzeniu świątyni. Miasto przejęła wówczas francuska armia, wprowadzono antyklerykalny reżim, a katedra św. Lamberta została do 1827 roku całkowicie rozebrana. Sytuacja katolików poprawiła się dopiero po 1801 roku, po podpisaniu konkordatu. Francja straciła miasto w roku 1815 podczas kongresu wiedeńskiego. Zostało ono wówczas przyznane nowopowstałemu Królestwu Zjednoczonych Niderlan-

*César Franck,
autor zdjęcia: Pierre Petit.*

dów. W 1830 roku w wyniku rewolucji belgijskiej zakończyły się w mieście rządy francuskie. Ustanowiono niepodległą, katolicką i neutralną Belgię. W jej granicach znalazło się Liège, leżące na południowy wschód od stolicy kraju – Brukseli – i liczące obecnie ponad 200 tysięcy mieszkańców.

W trakcie Wielkiej Rewolucji Francuskiej ucierpiała szeroko pojęta kultura muzyczna. Zniszczono ponad dwa tysiące klasycznych instrumentów. Wskutek przejścia kościołów przez rewolucjonistów wielu organizmów straciło pracę. Wywarło to negatywny wpływ na poziom ówczesnej muzyki organowej Francji. Podwaliny stworzone przez wybitne pokolenie klawesynistów francuskich François

*Prospekt organów A. Cavallé-Colla
w kościele Ste-Clotilde w Paryżu.*

Couperina (1688-1733) czy Louisa-Nicolasa Clérambaulta (1676-1749) pozostały niewykorzystane. Sytuacja ta niebawem miała się jednak zmienić.

II. Człowiek

10 grudnia 1822 roku w Liège urodził się César Franck. Jego ojciec Nicolas-Joseph Franck (1794-1871) poznał swą przyszłą żonę, Marię Catharinę Barbarę Frings (1788-1860), w Niemczech, gdy odbywał studia. César Franck edukację muzyczną rozpoczął w wieku ośmiu lat w Konserwatorium w Liège. Uczył się wówczas gry na fortepianie, solfeżu, harmonii i kontrapunktu. W tym czasie powstały jego pierwsze utwory. Gdy miał 10 lat zaczął uczyć muzyki swojego brata, Josepha (1825-1891). Już rok później ich ojciec zorganizował swym uzdolnionym muzycznie synom kilku-

miesięczne tourné po Belgii, podczas którego zagrali m.in. dla króla Leopolda I. W 1835 roku rodzina przeniósła się do oddalonego o blisko 350 kilometrów Paryża, by umożliwić dzieciom dalszą edukację muzyczną. Początkowo César Franck pobierał prywatne nauki u A. Reichy (w zakresie harmonii, kontrapunktu i kompozycji), a po jego śmierci w Konserwatorium Paryskim (gra na organach, fortepianie oraz kontrapunkt). W latach 1838-1840 otrzymywał wysokie nagrody za naukę poszczególnych przedmiotach muzycznych. W tym okresie powstają również pierwsze znaczące dzieła kompozytora. W trakcie studiów bracia Franck prowadzili ożywioną działalność koncertową. Podczas występów wybrzmiewały m.in. nowopowstałe kompozycje Césara. W 1842 rodzina wróciła na krótko do Liège, skąd przeniósła się na stałe do Paryża w 1844 roku. Młody Franck pozostawał pod wpływem ojca, który zachęcał go do kariery pianistycznej. Jednak występy i twórczość młodego kompozytora były chłodno przyjmowane przez paryską publiczność i krytyków. W okresie studiów poznał on Ferencę Liszta, który żywo zainteresował się jego triami z *opus 1*, polecając je znajomemu wydawcy Schubertowi. Liszt często uczestniczył w wykonaniach utworów kameralnych Francka. Drugi okres jego działalności wiąże się z jego usamodzielnieniem spod wpływów ojca. 22 lutego 1848 roku Franck poślubił swą uczennicę, Félicité Demousseaux. Wydarzenie to zbiegło się z wybuchem francuskiej rewolucji lutowej, w wyniku której wprowadzono ustrój republikański i rozpoczęła się tzw. Wiosna Ludów. Franck zaledy kował swą pieśń, *Les trois exilés*,

walczącym na barykadach. Odtąd zajmował się on udzielaniem prywatnych lekcji teorii muzyki i gry na fortepianie. Przyjął stanowisko organisty i chórmistrza w paryskich kościołach: Notre Dame de Lorette (1848-1853), St-Jean-St-Francois (1851-1858) i Ste-Clotilde. Z ostatnim z nich był związany do śmierci (1858-1890), a do jego następców należeli m.in. Charles Tournemire i Jean Langlais.

Praca na stanowisku organisty ujawniła wybitny talent Francka w zakresie improwizacji organowej, której w 1866 roku wysłuchał Liszt. Porównał wówczas jej sztukę i maestrię do sztuki Jana Sebastiana Bacha. Francuski artysta zyskiwał na popularności, zapraszano go na uroczystości inauguracji nowych organów w Belgii i we Francji. Był to jednocześnie czas stagnacji w zakresie kompozycji. Jeśli pisał, to głównie utwory religijne na chór i organy, co było związane z działalnością zawodową. Tę tendencję zaczął przewyżczać po inauguracji nowych monumentalnych organów w kościele Ste-Clotilde w Paryżu. Wydarzenie miało miejsce 18 grudnia 1859 roku. Instrument zbudował wybitny francuski organmistrz, Aristide Cavaillé-Coll. Franck przewyciężył jednak kryzys w pełni dopiero z chwilą rozpoczęcia prac nad ośmio-częściowym oratorium *Les béatitudes* w 1869 roku. Trzeci okres działalności Francka związany jest z kolejnymi wydarzeniami z historii Francji i Paryża. Wojna prusko-francuska i proklamowanie w marcu 1871 roku Komuny Paryskiej wpłynęły twórczo na niego. Wydarzenia te upamiętnił kantatami *Paris* i *Patria*, co świadczy o jego patriotycznym zaangażowaniu o kraj. Ówczesne życie muzyczne zdominowane było przez operę. Po

César Franck przy kontuarze organów Ste-Clotilde w Paryżu.

zrywie rewolucyjnym paryżan podjęto próbę podniesienia poziomu francuskiej muzyki instrumentalnej, a także wykonawstwa orkiestrowego. W 1871 roku założono *Société Nationale de Musique*, którego Franck został prezesem 15 lat później, w 1886 roku. Jednym z głównych celów instytucji było propagowanie współczesnej twórczości instrumentalnej kompozytorów francuskich, w tym także utworów mistrza. Potwierdzeniem wysokich umiejętności w zakresie gry na organach było nominowanie go na profesora klasy organów w konserwatorium paryskim w 1872 roku. Przyczyniło się to do swobodnego wybuchu siły twórczej kompozytora. W ciągu ostatnich 20 lat życia skomponował on wszystkie swoje najcenniejsze dzieła. Warto zaznaczyć, że były one wykonywane w Paryżu rzadko i niechętnie, bowiem spotykały się z obojętnością publiczności i nieprzychylnością krytyków. Dopiero dwa ostatnie koncerty kompozytorskie Francka (19

kwietnia 1890 w Paryżu i 27 kwietnia 1890 w Tournai) spotkały się z entuzjastycznym odbiorem. Za życia artysty silniej niż twórczość oddziaływała jego osobowość i umiejętności pedagogiczne. Był otwarty i przyjacielski, jego uczniowie nazywali go „papa Franck”. Choć jako pedagog był surowy, to nie staroświecki – dopuszczał nowatorstwo. Podstawą nauczania była jednak twórczość tradycyjna – utwory Bacha, Glucka, Chopina, Schuberta, Schumanna czy Wagnera. Do jego najwybitniejszych uczniów należeli m.in. Charles Tournemire i Louis Vierne, którzy stali się spadkobiercami spuścizny organowej Francka i kontynuatorami francuskiej symfonicznej szkoły organowej. Mistrz zmarł 8 listopada 1890 roku w Paryżu wskutek infekcji dróg oddechowych. Nie znano jeszcze wówczas antybiotyków. Niektórzy badacze łączą ten fakt z wypadkiem komunikacyjnym i urazem głowy, który przeżył na początku roku, jednak brak na to jednoznacznych dowodów. Był człowiekiem uduchowionym, gorliwym katolikiem, spędzającym wiele czasu w kościele na modlitwie i medytacji.

III. Organy

Franck wyróżniał się w grze na organach na tle innych wykonawców wielką ekspresją i agogiczną elastycznością. Jego uczniowie zwracali uwagę na to, że swoje utwory wykonywał z niesłychaną swobodą. Do techniki gry inkorporował umiejętności gry na fortepianie – nie przykładał szczególnej uwagi do poprawności tekstu, nie wahał się arpeggiować akordów. Twórczym impulsem była dla niego inauguracja nowych or-

ganów w Ste-Clotilde w Paryżu. Nie był to przypadek odosobniony, warto wspomnieć choćby osobę Oliviera Messiaena, dla którego twórczości organowej fundamentalne znaczenie miało zetknięcie z innym instrumentem Cavaillé-Colla, zbudowanym w paryskim kościele *Ste-Trinité*. Bez organów Cavaillé-Colla trudno sobie również wyobrazić twórczość innych francuskich mistrzów tworzących pomiędzy Franckiem a Messiaenem. Instrumenty te charakteryzowało ciepłe brzmienie oparte na zróżnicowanej palecie głosów ośmiostopowych. Wśród nich wyróżnić można było głosy przedęte i językowe. Tym drugim miejscem ustępowały głosy mieszane (mikstury). Trzeci manual zamykano w szafie ekspresyjnej, co umożliwiło grającemu płynną regulację wolumenu brzmienia tej sekcji. Trudność wynikającą z zastosowania traktury mechanicznej i oporu traktury przewyciężono wprowadzając dźwignię Barkera.

Inaugurowane 18 grudnia 1859 roku organy w Ste-Clotilde miały pierwotnie 46 głosów, a ich dyspozycja przedstawiała się następująco:

IV. Dzieła organowe

Pierwszy zbiór przeznaczony na organy, *Six pièces* op. 16-21, powstał w latach 1856-1864. Składa się z: Fantazji C-dur, Grande pièce symphonique, Preludium fugi i wariacji, Pastorale, Prière oraz Finału. Jego źródła badacze dopatrują się w improwizacjach mających na celu ukazanie możliwości brzmieniowych organów Cavaillé-Colla. Kompozytor kontynuuje obecną we francuskiej muzyce organowej tradycję

I manual (Grand Orgue) C–f3	II manual (Positif) C–f3	III manual (Récit) C–f3	Pedał (Pédale) C–d1
Montre 16' Bourdon 16' Montre 8' Flûte harmonique 8' Gambe 8' Bourdon 8' Prestant 4' Octave 4' Quinte 2 2/3' Doublette 2' Plein jeu VII Bombarde 16' Trompette 8' Clairon 4'	Bourdon 16' Montre 8' Bourdon 8' Flûte harmonique 8' Gambe 8' Salicional 8' Prestant 4' Flûte octaviant 4' Quinte 2 2/3' Doublette 2' Plein jeu harmonique V Trompette 8' Cromorne 8' Clairon 4'	Flûte harmonique 8' Bourdon 8' Viole de Gambe 8' Voix céleste 8' Flûte octaviant 4' Octavin 2' Trompette harmonique 8' Basson–Hautbois 8' Voix humaine 8' Clairon 4'	Sousbasse 32' Contrebasse 16' Flûte 8' Octave 8' Bombarde 16' Basson 16' Trompette 8' Clairon 4'

Urządzenia pomocnicze (Pédales de Combinaison):

Tirasse Grand Orgue; Tirasse Positif; Positif au Grand Orgue; Récit au Positif; Octaves graves Grand Orgue; Octaves graves Positif; Octaves graves Récit au Positif; Anches Pédale; Anches Grand Orgue; Anches Positif; Anches Récit; Tremblant Récit; Orage; Expression Récit.

szczegółowego zapisywania rejestracji każdego z utworów. Przy wykonywaniu jego dzieł należy je zachować bądź dążyć do jak najbliższego zbliżenia się do nich, przyjmując poprawkę na instrument, jakim dysponujemy. Zaważalne są w tym zbiorze podstawowe rejestracje, które zakorzenia się we francuskiej muzyce organowej:

- Fonds 8' na wszystkich manualach oraz Hautbois 8' na manuale Récit,
- Fonds 8' na wszystkich manualach oraz Hautbois 8' i Trompette 8' na manuale Récit,
- Fonds 8' na wszystkich manualach oraz Anches na manuale Récit,
- Fonds 16' i 8' na wszystkich manualach oraz Anches na manuale Récit,
- głosy Voix humaine lub Voix céleste wykorzystywane do lirycznych fragmentów w fakturze akordowej,

- głosy Hautbois bądź Trompette z manualu Récit dobarwione głosem 8' wykorzystywane solowo przy akompaniamencie fleatów na pobocznych manualach.

Franck szczegółowo zapisuje również dynamikę – którą wykonawca może sterować za pomocą szafy ekspresyjnej. *Six pièces* przyjęto bardzo pozytywnie, recenzenci podkreślali, że pokazał się on jako „doświadczony kompozytor oraz zręczny instrumentalista”. Szczególnie dumny był z *Preludium, Fugi i Wariacji* i skomponowanej przez siebie żywej, plastycznej melodii solowej, która staje się najważniejszym ogniwem cyklu. Drugi zbiór utworów organowych, *Trois pièces*, został ukończony we wrześniu 1878 roku. Składa się na niego: *Fantazja A-dur, Cantabile* oraz *Pièce héroïque*. Trzeci zbiór przeznaczony na organy, *Trois choral*, powstał w ostatnim roku życia autora (1890). Charles Tournemire opisał go jako „niezwykle interesujące połączenie dwóch form – wariacji chorałowej

oraz fantazji beethovenowskiej”. W jego skład wchodzi trzy chorały: e-moll, h-moll i a-moll. Wbrew nazwie nie zostały w nich zawarte tematy z pieśni religijnych. Trzy zbiory twórczości organowej Francka dopełnia cykl *L’organiste* wydany po jego śmierci. Zawiera 59 krótkich kompozycji do użytku liturgicznego oraz kilka drobniejszych utworów. Dedykacje zamieszczone w wymienionych dziełach francuskiego wirtuoza świadczą o tym, że miał on kontakt ze współczesnymi sobie organistami paryskimi.

Bibliografia

Stawowy Ludomira, hasło: *César Franck* w: Dziębowska Elżbieta (red.), *Encyklopedia Muzyczna PWM, tom 3 „EFG”*, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków 1987, s. 139-148.

Musiał Krzysztof, *César Franck (1822-1890): twórczość kompozytorska na organy – wpływ – dziedzictwo*, „Pro Musica Sacra 20” (2022), s. 97-121.

Archbold Lawrence, Peterson William J., *French Organ Music from the Revolution to Franck and Widor*, University of Rochester Press, Rochester 1995.

Murray Michael, *French Masters of the Organ*, Yale University Press, Yale 1998, s. 64-88.

Bainville Jacques, *Dzieje Francji*, Wydawnictwo Antyk, 2010.

mgr Łukasz Tryba
– organista w parafii Matki Bożej
Szkaplerznej w Tarnowie

Organy diecezji tarnowskiej

dr Paweł Pasternak/mgr Łukasz Tryba

Historia organów w parafii św. Jakuba w Brzesku

1. Organy nieistniejące

1.1. Pozytyw sprzed 1728 r.

Pisana organowa historia Brzeska rozpoczyna się w roku 1664. Wówczas wizytator odnotował 11 stająg pola dla organisty¹. Nie wiadomo, czy wcześniej w kościele znajdował się jakiś instrument, przez długi czas jednak go nie było. W 1673 r. Krzysztof Zabawski, właściciel Brzeska, przeznaczył w testamencie 400 zł na budowę organów, ale pieniądze te musiały zostać wydane na remont

¹ Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (dalej AKMKr), sygn. AVCap 47, s. 45.

kościół po pożarze². W 1711 r. instrumentu nie było nadal³. Dopiero przed 1728 r. w świątyni pojawił się siedmiogłosowy przenośny pozytyw⁴, który wzmiankowany był w kolejnych wizytacjach: w 1731⁵ i 1748 r.⁶ Być może jeszcze ten instrument strojono w roku 1858⁷, co odnotowano w „Currendzie”.

1.2. Organy Antoniego Sapalskiego z 1876 r.

Z tego samego czasopisma, ale z numeru o 14 lat późniejszego, dowiadujemy się, że w minionej dekadzie „Organy sprawiła konkurencja [za] 1000 złr.”⁸. Instrument stanął w 1876 r., a jego budowniczym był znany organmistrz Antoni Sapalski z Krakowa⁹. Z inwentarza zaktualizowanego w 1881 r. dowiadujemy się, że organy miały 9 głosów¹⁰. Pewnych wiadomości na ich temat dostarcza nam oferta na ich remont, złożona 25 września 1942 r. przez Bartłomieja Ziemiańskiego ze Szczyrzyca. Organmistrz ten proponował między innymi wykonanie nowej wiatrownicy na 7 głosów i 49 tonów z dorobieniem jednego nowego głosu Wiola gamba o 36 piszczałkach, a także nowej klawiatury pedałowej¹¹. Możemy zatem przypuszczać, że instrument miał jeden manual o zakresie C–c³ i pedały, a także wiatrownice klapowo-zasurowe. W 1956 r. podczas wizytacji kanonicznej stwierdzono, że „Organ kościelny jeszcze starczy – lecz w planach są nowe organy”¹². Instrument Sapalskiego został rozebrany zapewne przed 1962 r.

1.3. Organy firmy Biernackich z lat 1962-1970

Co prawda w marcu 1962 r. zapisano, że „sprawiono nowy organ 15-głosowy”¹³, jednak budowa nie była ukończona. Budowniczym był Wacław Biernacki z Krakowa. W 1968 r. stan organów przedstawiał się następująco: „Nowe-nie-

² Ks. M. Jedynak, *Moje miasto, moja parafia... Kościelne dzieje Brzeska 1385–1772*, Kraków 2006, s. 54.

³ AKMKr, sygn. AVCap 62, k. 61: *Organum nihil ad rem*.

⁴ AKMKr, sygn. AVCap 61, k. 469v: *Organum mobile vocum septem*.

⁵ AKMKr, sygn. AV 23, s. 1005: *Organum mobile vocum septem*.

⁶ AKMKr, sygn. AV 47, k. 175v: *Organa in choro dicta Positew vocum septem*.

⁷ „Currenda” 1859, s. 97, *Spis różnych rzeczy do niektórych kościołów Dekanatu Brzeskiego według Aktów Wizyty Dekanalnej z r. 1858 sprawionych: Organy zestrojone za 29 Złr*.

⁸ „Currenda” 1883, nr 1 s. 5, *Wykaz sprawionych rzeczy w kościołach i budynkach plebańskich w Dekanacie Brzeskim*.

⁹ F. Kiryk, S. Piech, *Kościół i parafia miasta Brzeska (1385-2003)*, Kraków 2004, s. 113.

¹⁰ Centralne Państwowe Historyczne Archiwum Ukrainy we Lwowie, fond 146, opis 20, sprawa 195, inwentarz parafii w Brzesku.

¹¹ J. Rajman, *Organy w małym mieście i wiejski warsztat. Przyczyńki do badań nad organami w Małopolsce*, [w:] *Studia Organologiczne. Tom IV*, red. M. Szymanowicz, Lublin 2012, s. 363-364.

¹² ADT, sygn. WK XVI/2, kwestionariusz wizytacji kanonicznej z 1956 r.

¹³ ADT, sygn. WD XXXIII/5, SWD z 15 marca 1962 r.

WKŁADKA NUTOWA

Hymn Caritas Diecezji Tarnowskiej

"Boże w miłości"

słowa: ks. Zb. Pietruszka
mel. i harm.: ks. Pior

Moderato

Voice

Organ

5

1. Boże w mi - ło - ści nigdy nie-zgłę-

9

-bio - ny Ty masz ot - war - te ser - ca dla ka - żde - go, w Two - jej do - bro - ci jesteś niezmie-

13

-rzony, a - le naj - bardziej kochasz ubo - gie - go. Ref. Dopomóż nam, o Chryste Panie mieć zawsze

2

18 ser-ca mi - ło - sier - ne, spełniać mi - ło - ści przyka - za - nie, Tobie w u - bo-gich słu-żyć wiernie.

The musical score is presented in two systems. The first system contains the vocal line, written on a single treble clef staff with a common time signature. The second system contains the piano accompaniment, written on a grand staff with both treble and bass clefs and a common time signature. The key signature is one sharp (F#). The vocal line consists of a series of quarter and eighth notes, with some rests. The piano accompaniment features a steady bass line with chords and moving lines in the right hand.

2. Jezu na Górze Ośmiu Bławieństw
szczęście przyrzekasz ludziom miłosiernym,
zawsze będziemy wierni tej postawie,
wierząc, że będziesz dla nas miłosierny. Ref.

3. Panno Najświętsza, Miłosierdzia Matko
nakłoń swe ucho na biednych błagania,
przyjdź im z pomocą, gdy nie będzie łatwo,
Caritas wspieraj w misji pomagania. Ref.

Szczęliwa Rodzino z Markowej

Pieśń ku czci błogosławionej Rodziny Ulmów

Tekst i muzyka: ks. R. Jaworski

1. Bądź u - wiel-bio - ny Bo-że za świę-tych o - bco - wa-nie, Ro - dzi - nę Ul-mów

6 *Refren*

Pannasz, za przy-kład dziś nam da-je. Szczę - śli - wa Ro-dzi - no z Mar - ko-wej, już

11

nie - bo ra-du - je się Wa-mi, a Ko - ściół za-no - si mo - dli - twę: wsta -

15

wiaj - cie się za - wsze za na - mi. Szczę - na - mi.

2. Wiktorię i Józefa
Bóg w Swojej Opatrzności
Połączył sakramentem
Powołał do świętości

Ref. Szczęśliwa Rodzino ...

3. Miłować wszystkich ludzi
Być jak Samarytanin
Ocalić każde życie
Być dla bliźniego darem

Ref. Szczęśliwa Rodzino ...

4. O Sprawiedliwi pośród
Narodów tego świata
Wyproście dla nas łaskę
By w drugim widzieć brata

Ref. Szczęśliwa Rodzino ...

5. A dzieci w łonach matek
Patrona mają w niebie
Najmłodsze z Ulmów Dziecię
Już wstawia się w potrzebie

Ref. Szczęśliwa Rodzino ...

6. Marysiu, Basiu, Stasiu
Antosiu, Franiu, Władziu
Wiktorio i Józefie
Prowadźcie nas do raję

Ref. Szczęśliwa Rodzino ...

7. Bądź uwielbiony Boże
Moc Swoją okazałeś
W Rodzinie Ulmów blaskiem
Ty Panie zajaśniałeś

Ref. Szczęśliwa Rodzino ...

kompletne o sześciu głosach, dwóch manualach bez pedału”¹⁴. Dopiero w latach 1968-1970 budowę organów dokończyła firma Dominika Biernackiego z Warszawy, kontynuująca działalność Wacława Biernackiego¹⁵. Dyspozycja instrumentu była następująca:

Manual I		Manual II		Pedał	
Pryncypał	8’	Flet	8’	Subbas	16’
Bourdon	8’	Aeolina	8’	Oktawbas	8’
Salicet	8’	Vox coelestis	8’	Fletbas	8’
Oktawa	4’	Praestant	4’		
Flet	4’	Flet	4’		
Mixtura	3 ch.	Sesquialtera	2 ch.		

Połączenia: II–I; Super I; Super II–I; Sub II–I; I–P; II–P.

Urządzenia dodatkowe: automat pedałowy; wolna kombinacja; crescendo; tremolo manualu II.

Rejestry zbiorowe: Piano; Forte; Tutti.

Organy po przeniesieniu do dobudowanej części świątyni

W latach 1979-1983 do kościoła została dobudowana nowa świątynia pw. NMP Matki Kościoła, do której przeniesiono instrument. Został on wyłączony z użytku w 1998 r. i ostatecznie rozebrany w 2007 roku. W 2009 r. Jerzy Kukła z Lublina przeniósł go do kościoła w Olszewie-Borkach (woj. mazowieckie), gdzie funkcjonuje z nowym prospektem i innym stołem gry. Oryginalny kontuar Biernackiego oraz ławka organowa pozostały na brzeskim chórze aż do budowy nowego instrumentu w 2023 roku.

W 2009 r. nowe organy w starej części kościoła zbudował Andrzej Ragan z Włocławka. Wykorzystał z nich dwa głosy (Salicet 8’ i Oktawę 4’) z organów Biernackiego. Instrument ten omówiliśmy w jednym z poprzednich numerów „Hosanny”¹⁶.

¹⁴ ADT, sygn. WD XXXVII/5, KDK z 1968 r.

¹⁵ ADT, sygn. LB XXVI, kwestionariusz z 1970 r.

¹⁶ P. Pasternak, *Nowe organy w kościele parafialnym pw. św. Jakuba w Brzesku*, „Hosanna” grudzień 2009 – maj 2010, s. 35-36.

2. Organy istniejące – firmy Stockmann z 1994 r., translokowane w 2023 r.

Wiosną 2023 roku parafia św. Jakuba w Brzesku zaczęła czynić starania o zakup organów piszczałkowych do nowej części świątyni pw. NMP Matki Kościoła w miejsce tymczasowego instrumentu zastępczego firmy Johannus. 17 kwietnia 2023 roku dyrektor Wydziału Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie, ks. Grzegorz Piekarz, wraz z organmistrzynią Martą Kogut udali się do niemieckiego Oberhausen celem oględzin wytypowanego przez miejscowego organistę – Konrada Baniaka – instrumentu. Po wydaniu pozytywnej opinii parafia przystąpiła do procedury jego zakupu i sprowadzenia. Pośrednikiem w transakcji był niemiecki organmistrz Andreas Ladach z Wuppertalu. Miasto Oberhausen liczy ponad 200 tysięcy mieszkańców. Położone jest w zachodnich Niemczech, w kraju związkowym Nadrenia Północna-Westfalia, w rejonie Zagłębia Ruhry¹⁷. Rejon ten słynął w przeszłości z rozwiniętego przemysłu ciężkiego oraz kopalń. Zamieszkuje go przeszło pięć milionów ludzi. Jest dwa razy większym odpowiednikiem polskiej aglomeracji katowickiej.

Organy w kościele w Oberhausen przed translokacją

30-głosowe organy zbudowała w 1994 roku firma Stockmann z siedzibą w Werl dla katolickiego kościoła Chrystusa Króla (Christ König) w Oberhausen¹⁸. Budynek wzniesiony w latach 1960-1963 pełnił funkcję świątyni filialnej należącej do parafii św. Józefa¹⁹. Najprawdopodobniej po roku 2000 instrument przeniesiono, gdyż miejsce kultu poddano przebudowie i utworzono w nim kościół młodzieżowy Jugendkirche Tabgha²⁰.

Organy znalazły się w St. Mariä Himmelfahrt Kirche (kościółce Matki Bożej Wniebowziętej) w Oberhausen²¹, położonym przy Roßbachstraße 41. Kościół ten wchodził w skład kompleksu klasztorowego należącego do żeńskiego zgromadzenia zakonnego sióstr kapucynek. W 2004 roku Nadreńsko-Westfalska Prowincja Kapucynów zdecydowała o rozwiązaniu klasztoru Liebfrauen przy Roßbachstrasse. Miejscowa społeczność parafialna podjęła wówczas decyzję o potrzebie kontynuacji działań duszpasterskich i społecznych w tym miejscu. Przygotowano

¹⁷ Oddalone jest od Brzeska o około 1100 km, pokonanie tej trasy wymaga 12 h nieustannej jazdy

¹⁸ Informacja od Andreeasa Ladacha.

¹⁹ Źródło: *Liste von Sakralbauten in Oberhausen*, https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_von_Sakralbauten_in_Oberhausen (dostęp: 26.04.2024).

²⁰ Ta katolicka organizacja stawiała sobie za cel dotarcie z Ewangelią do młodego pokolenia. W 2021 roku opuściła świątynię w Oberhausen i przeniosła się do sąsiedniego Duisburga.

²¹ W translokacji pośredniczyła firma Andreeasa Ladacha.

mieszkanie dla księdza, założono szkołę muzyczną, chór dla seniorów, grupy teatralne i kawiarnię literacką. Prowadzono również przygotowanie do poszczególnych sakramentów²². Jednak wskutek postępującej laicyzacji diecezja Essen w 2007 roku przeszła gruntowne zmiany w organizacji: część kościołów zaczęto zamykać, a parafie scalać w większe ośrodki duszpasterskie. Trudna sytuacja dotknęła również Oberhausen. W ramach zmian strukturalnych kościół Matki Bożej Wniebowziętej przyłączono do parafii św. Klemensa, która w szczytowym momencie posiadała 12 świątyń. Obecnie czynne pozostaje siedem z nich; jedną wyburzono, trzy pełnią funkcję dodatkowych obiektów²³. Kościół Matki Bożej Wniebowziętej w lipcu 2020 roku definitywnie wycofano z użytku. Nastąpiła jego dekonsekracja i sprzedaż. Nowym właścicielem kompleksu klasztornego została firma informatyczna. Cele klasztorne przerobiono na biura, refektarz stał się obszernym pokojem socjalnym, ozdobionym naturalnej wielkości rzeźbionymi figurami świętych pochodzącymi z wyposażenia kościoła i klasztoru, a nawa kościoła stała się wielkometrażowym pomieszczeniem pełniącym funkcję konferencyjną i rozrywkową²⁴.

Organistka Marta Kogut montująca organy w kościele św. Jakuba w Brzesku

Rozbiórka instrumentu zajęła pięć dni i miała miejsce w dniach 14-18 sierpnia 2023 r. Przeprowadziła ją Pracownia Organów Marty Kogut z Rybnika. W pracach wzięli udział: organistka Marta Kogut, Łukasz Tryba, Piotr Gorus, Krzysztof Kucharczak oraz Andreas Ladach z pomocnikami. Demontaż poprzedziła inwentaryzacja instrumentu – wykonano wiele szczegółowych zdjęć, pomiarów oraz szkiców, by ułatwić późniejszy montaż w Polsce. Zbadano ciśnienie w każdej z wiatrow-

nic, odnotowano ewentualne usterki. Następnie wyjęto i zabezpieczono do transportu piszczałki. Najdłuższe z nich, należące do głosu Prinzipal 16' z sekcji pedału, mierzyły pięć metrów. Szczególną troską otoczono piszczałki prospektowe, by uniknąć ich uszkodzeń i zabrudzeń. Pot z dłoni wchodzi w reakcję z cyną, pozostawiając nieestetyczne ślady bardzo trudne do usunięcia. W kolejnych dniach rozbiórce podlegały kolejne elementy instrumentu: traktura gry, szafa, instalacja

²² Informacje pochodzą z dawnej strony parafii: *Katolische Gemainde Liebfrauen*, <http://www.ob-buschhausen.de/index.html> (dostęp: 26.04.2024).

²³ Jeden z nich to wspomniany wcześniej kościół Chrystusa Króla, w którym pierwotnie znajdowały się organy.

²⁴ W październiku pomieszczenie dawnego kościoła stało się „ogródkiem piwnym” podczas firmowego Oktoberfestu. Całe wyposażenie kościoła, wliczając szaty liturgiczne, figury, paramenta liturgiczne również przeszły na własność firmy. Część z tych strojów posłużyła za przebrania pracowników na Halloween. Jedynie organy zachowały przynależność do parafii, zasilając tym samym jej konto podczas sprzedaży.

elektryczna, traktura rejestrów, wreszcie wiatrownice i elementy konstrukcyjne. Każdej czynności towarzyszyło wykonywanie dokumentacji fotograficznej. Największe trudności przysporzyły przy rozbiórce wiatrownice ze względu na ich rozmiar, wagę i umiejscowienie wysoko nad ziemią. Cały czas nad pracą ekipy rozbiórkowej czuwał pracownik firmy informatycznej – jakby obawiano się, że zabrane zostanie coś, co do organów nie należy. Po odkręceniu kilku tysięcy śrub instrument został rozłożony na czynniki pierwsze i załadowany do dwóch samochodów ciężarowych, którymi został przewieziony do Polski. W sobotę, 19 sierpnia 2023 roku, do Brzeska dotarł pierwszy transport, a drugi dwa dni później, w poniedziałek 21 sierpnia. Parafianie ochoczo zaangażowali się w pomoc przy ich wyładunku. Montaż rozpoczął się 10 października 2023 roku i trwał przez siedem tygodni do 17 listopada. Przeprowadziła go, podobnie jak demontaż, Pracownia Organów Marty Kogut z Rybnika. W pracach wzięli udział: Marta Kogut, Jan Kogut, Łukasz Tryba, Przemysław Kadłubek, Cezary Chmiel, Piotr Baran, Karol Tomanek, Stanisław Kucharczak. Pomagali też miejscowi: Karol Surowiecki – parafianin i Eugeniusz Multan – elektryk. Dokonano dwóch zasadniczych modyfikacji, adaptując organy do nowego miejsca: zmniejszono ich wysokość, co wymagało zgierowania kilku piszczałek, oraz przybliżono stół gry względem szafy. Organy poświęcone zostały przez biskupa tarnowskiego Andrzeja Jeża w uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP 8 grudnia 2023 roku.

Warto podkreślić wysoką jakość wykonania omawianych organów. Do ich budowy użyto materiałów wysokiej klasy, uwagę zwraca też precyzja wykonania. Po dwóch rozbiórkach i trzech montażach instrument wygląda nadal jak nowy. Szafa organowa wykonana jest z płyt stolarskich pokrytych dębowym fornirem. Konstrukcja składa się z solidnego mahoniowego stelaża spiętego jesionowymi belkami ciągnącymi się przez całą szerokość instrumentu w czterech miejscach. Traktura gry jest w pełni mechaniczna, samonapinająca, składa się z cedrowych abstraktów, jaworowych kątowników oraz metalowych wałków skrętnych. Większość piszczałek metalowych wykonana jest z wysokiego stopu cyny. Organy posiadają jeden wentylator Ventus firmy Laukhuff, obok którego znajduje się miech pływakowy, z którego powietrze rozprowadzane jest drewnianymi kanałami do wiatrownic. Każda z nich ma wbudowany w dno własny miech, którego ciśnienie regulują sprężyny. Traktura gry elektryczna o napięciu 12 V, oparta na elektromagnesach firmy Laukhuff. Sekcja brzmieniowa manuału II znajduje się w szafie ekspresyjnej, na dolnym piętrze. Nad nim, na środku, usytuowana jest sekcja manuału I, a po bokach sekcja pedału podzielona na strony C i Cis. Dyspozycja przedstawia się następująco:

Kontuar organów firmy Stockmann w kościele św. Jakuba w Brzesku

Manual I		Manual II		Pedal	
Hauptwerk		Schwellwerk			
Pommer	16'	Offenflöte	8'	Prinzipal	16'
Prinzipal	8'	Weidenpfeife	8'	Subbaß	16'
Rohrflöte	8'	Vox angelika ab c ⁰ 8'		Oktavbaß	8'
Octave	4'	Praestant	4'	Gedackt	8'
Koppelflöte	4'	Gemshorn	4'	Choralbaß	4'
Quinte	2 ² / ₃ '	Quinte	2 ² / ₃ '	Hintersatz	4f. 2'
Prinzipal	2'	Terz	1 ³ / ₅ '	Posaune	16'
Kornett 5f. ab f ⁰ 8'		Nachthorn	2'		
Mixtur 4f	1 ¹ / ₃ '	Sifflöte	1'		
Trompete	8'	Fourniture	3-4f. 2'		
		Basson	16'		
		Hautbois	8'		
		Trompete harm.	8'		

Połączenia: M K II–I; P K I; P K II.

Urządzenia dodatkowe: dwie wolne kombinacje; wolna kombinacja pedału, szafa ekspresyjna manuału II, tremolo manuału I i II o regulowanej szybkości, wyłącznik głosów językowych. wyłącznik mikstur.

Rejestr zbiorowy: Tutti.

* * *

SPRAWOZDANIA

XI Tarnowskie Dni Cecylianckie Tarnów, 18-27 listopada 2023 roku¹

Liturgiczne wspomnienie św. Cecylii – patronki muzyki sakralnej, było powodem zorganizowania kolejnej edycji – już XI – Tarnowskich Dni Cecylianckich. Mają one na celu ukazywanie wartości i piękna muzyki sakralnej, wychowywanie i kształtowanie wrażliwości na piękno muzyki sakralnej i liturgicznej, a chyba nade wszystko wypraszenie za wstawiennictwem św. Cecylii potrzebnych łask dla całego środowiska muzycznego troszczącego się o piękno muzyki sakralnej w diecezji tarnowskiej... i nie tylko.

¹ Więcej na ten temat zob. G. Piekarcz, *Sprawozdanie z XI Tarnowskich Dni Cecylianckich*, „Liturgia Sacra”, (2)2023, s. 285-289.

*Chór Oratoryjny PARADISO z Tarnowa
w czasie koncertu w ramach Cecylińskiego
Wieczoru Chóralnego – dyr. Katarzyna Wrona*

Tarnowskie Dni Cecylińskie rozpoczęła audycja uczniów Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie w dniu 18 listopada 2023 r. o godz. 11.30 w sali organowej. Całej społeczności szkolnej zaprezentowało się pięciu uczniów: Jakub Kęska, Damian Kułaga i Maciej Sowa z klasy organów mgra Damiana Sowy oraz Filip Przybyło i Piotr Kołodziej z klasy ks. dra Grzegorza Piekarza.

Po półgodzinnej przerwie absolwent naszego Studium mgr Krzysztof Musiał, wykładowca Akademii Muzycznej w Łodzi, poprowadził warsztaty szkoleniowe dla uczniów naszej szkoły. Poprzedziła je prelekcja na temat: *Orgelbüchlein – szkoła gry na organach według Jana Sebastiana Bacha*, która była niejako wstępem do praktycznej części warsztatów. Po niej uczniowie mogli sami zasiąść do instrumentu i pod okiem prowadzącego zaprezentować swoje interpretacje, na które otrzymywali uwagi odnośnie udoskonalenia tej propozycji. Warsztaty zakończył recital organowy K. Musiała (godz. 14.30), w czasie którego zaprezentował on m.in. chorały z *Orgelbüchlein* z różnych okresów liturgicznych.

Wieczorem natomiast miał miejsce Chóralny Wieczór Cecyliński w bazylice katedralnej w Tarnowie. Wzięły w nim udział: Sanktuaryjna Schola AKATYST (dyr. Sławomir Barszcz) z katedry, Mieszany Chór Parafialny (dyr. s. Doloroza Jezierska) z Łęgu Tarnowskiego, Chór Żeński z parafii św. Józefa Rzemieślnika w Tarnowcu (dyr. Ewa Świerczek), Chór Oratoryjny PARADISO (dyr. Katarzyna Wrona) od księży filipinów z Tarnowa oraz Chłopięcy Chór Katedralny PUERI CANTORES TARNOVIENSES (dyr. ks. Grzegorz Piekarz). Wszystkie zespoły zebrały się w katedrze o godz. 17.00 na próbę wspólnych śpiewów, które wykonały w czasie Mszy św. o godz. 18.00. Po liturgii każdy z chórów mógł zaprezentować się samodzielnie z repertuarem własnym.

W poniedziałek 20 listopada miał miejsce XI Ogólnopolski Konkurs Uczniów Diecezjalnych Studiów Organistowskich w Polsce. Na konkurs zgłosiło się 26 uczestników (!) z siedmiu diecezjalnych ośrodków kształcących organistów w Polsce: Bielsko-Biała, Gliwice, Kalisz, Kielce, Lublin, Opole i Tarnów. Ostatecznie wystąpiło 25 organistów. Jury konkursu stanowili pedagodzy, po jednym z każdego ośrodka, który delegował swojego ucznia do konkursu, pod przewodnictwem Krzysztofa Musiała z Akademii Muzycznej w Łodzi. Wy-

niki konkursowych przesłuchań poznaliśmy dopiero po Mszy św. o godz. 18.00 w tarnowskiej katedrze. Laureatami zostali: I miejsce *ex aequo* zdobyli Maciej Sowa z Tarnowa (klasa organów mgra D. Sowy) oraz Kamila Wojtala z Gliwic (klasa organów mgra M. Jurczyka), II miejsce otrzymali *ex aequo* Damian Ł. Kułaga z Tarnowa (klasa organów mgra D. Sowy) oraz Filip M. Przybyło z Tarnowa (klasa organów dra G. Piekarza), III miejsce przypadło Alanowi A. Nowakowi z Kielc, wyróżnienie otrzymał Patryk Bryndza z Bielska-Białej (klasa organów mgra D. Górnego).

*Jakub Kapała w dniu koncertu
w Kościele NSPJ w Tarnowie*

W liturgiczne wspomnienie św. Cecylii na Mszy św. o godz. 18.00 w tarnowskiej katedrze zaśpiewała schola Chłopięcego Chóru Katedralnego PUERI CANTORES TRANOVIENSES.

Kolejnym wydarzeniem obchodów cecylianckich był recital organowy w piątek 24 listopada Jakuba Kapały, absolwenta klasy organów Akademii Muzycznej w Krakowie, a także absolwenta DSO w Tarnowie. Recital miał miejsce w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa w Tarnowie o godz. 18.45. W programie usłyszeliśmy dzieła takich kompozytorów jak Jacguesa-Nicolasa Lemmensa (*I Sonata organowa*), Paula de Maleingreau (*Suite Mariale*) czy Hermana Schroedera (*Te Deum*) w mistrzowskim wykonaniu.

Ostatnim punktem XI Tarnowskich Dni Cecylianckich było uroczyste błogosławienie organów piszczałkowych w kaplicy Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie 27 listopada 2023 r. Instrument został sprowadzony z Wuppertalu, a jest on dziełem Bernharda Kocha (1967 r.). Translokacją zajęła się firma p. Piotra Nowakowskiego i Piotra Antosa. Instrument ma dwa manualy, trakturę gry i rejestrów mechaniczną i posiada 17 głosów, w tym dwa językowe. Uroczystego błogosławieństwa dokonał ks. bp Andrzej Jeż, a instrument zaprezentował w krótkim recitalu prof. Henryk J. Botor z Tych.

Niech w tym wszystkim przez wstawiennictwo św. Cecylii Bóg będzie uwielbiony, a my wszyscy biorący jakikolwiek udział w XI Tarnowskich Dniach Cecylianckich byśmy zostali doprowadzeni do świętości.

Ks. dr Grzegorz Piekarz

**... czyli o rozwoju uczniów
DSO słów kilka**

Notki w tej rubryce w naszym czasopiśmie „Hosanna” zazwyczaj dotyczyły przemyśleń dotyczących pracy w parafii. Dziś chcę pochylić się nad tematem Studium Organistowskiego, w którym od 5 lat mam okazję pracować, o trudach i sukcesach uczniów, o tym, z jakim bagażem wiedzy i doświadczeń można opuścić mury naszej placówki, bazując na doświadczeniu swoim i podopiecznych.

Od ponad 10 lat działa w Studium rok tzw. „0”, czyli propedeutyczny (przygotowawczy), który ma zadanie wyrównać stan wiedzy uczniów, którzy zasiadają w ławach I roku. Adepti roku „0” poznają podstawowe dźwięki, klucze wiolinowy i basowy, interwały i zasady notacji muzycznej, co prowadzi do sprawnego czytania nut głosem i wykonywania prostych melodii ze *Szkoły na fortepian* M. Klechniowskiej. Nie zawsze jednak tak było. Gdy wstępowałem w progi budynku przy ul. Dwerneckiego w październiku 2008 roku, miałem niemal zerowy poziom wiedzy muzycznej, grałem proste melodyjki ze słuchu i śpiewałem psalmy w parafialnym kościele. Miałem za to w plecaku dużo zapału, ambicji i woli walki, by zostać dobrym organistą, by spełnić wielkie marzenie z dzieciństwa. Początki były okrutnie trudne. W jednej ławce na I roku siedziałem z absolwentami szkół muzycznych i innych placówek,

którzy nudzili się podczas wykładów z tej tematyki, jaka mi w tym czasie dawała wiele zmartwień i zmuszała do wyczerpanej pracy, by nie zostać z tyłu. Szczególnie musiałem nadrabiać zalety z zasad muzyki, które w tym czasie w naszej szkole były prawdziwą weryfikacją uczniów I roku. Gra na fortepianie wymagała ode mnie 2/3 h ćwiczeń dziennie, a to i tak było za mało, bo miałem problemy z opanowaniem materiału, mimo świetnego prowadzenia przez ówczesnego nauczyciela. Ale przykład mojej osoby, człowieka z niewielkim talentem, nieostrym słuchem muzycznym, czasem opieszalym, wskazuje, że „dla chcącego nic trudnego”, a niemożliwe to kwestia czasu i naporu. Dobiegłem do peletonu wyznaczanego przez najbardziej uzdolnionych i wyedukowanych na moim roczniku i jako jeden z „jedenaściorga wspianiałych” osiągnąłem również bardzo dobre rezultaty, które dały mi do ręki przepustkę do pracy w wymagającej parafii i podjęcia studiów muzycznych, po których spełniłem wielkie marzenie z czasów szkolnych – zostać nauczycielem w DSO.

Teraz ambicje organistowskie przekładam na moich podopiecznych, widzę w nich zarówno siebie z lat szkolnych, jak i tych najzdolniejszych, za którymi przez 4 lata nauki goniłem. Każdy z nich wymaga innego prowadzenia, by ukończyć naukę fachu organistowskiego, gdyż nie ma dwóch takich samych osób, o takich samych

możliwościach i charakterach. Ci najbardziej pracowici (niekoniecznie najzdolniejsi!) i będący prawdziwymi pasjonatami organów, są już od III roku nauki zatrudniani w parafiach, biorą udział w audycjach muzycznych, kursach interpretacji organowej i w końcu reprezentują nasze studium na ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach w Tarnowie, Opolu czy Kielcach, co roku osiągając miejsca w samej czołówce, a nawet wygrywając z przedstawicielami wszystkich bliźniaczych ośrodków w kraju. Otrzymują wartościowe nagrody, zaproszenia na koncerty, pochwały od jurorów, którzy chętnie widzieliby ich jako swoich studentów w klasie organów. Zawsze powtarzam uczniom, że udział w konkursach to jedynie wisienka na torcie tego trudu, który wkładają w swój rozwój i jest to szansa na spróbowanie swoich sił i charakteru w formule konkursowej, w której nie jest najważniejsze miejsce zajęte w klasyfikacji uczestników (przecież ocena jury to zawsze sprawa subiektywna i dyskusyjna), ale sama droga, która do tego prowadzi. Wszak nie raz wspinając się po górach lub udając się w daleką podróż, najbardziej atrakcyjną i rozwijającą okazuje się droga, a nie sam cel wędrówki.

Niech te słowa będą zachętą dla wszystkich uczniów i organistów do dalszego wytrwałego rozwoju. Być może ktoś z czytelników waha się, czy rozpocząć lub wznowić naukę w Studium. Może któryś z proboszczów naszej diecezji, trzymających w dłoni niniejsze pismo, zdecyduje się zachęcić swojego parafianina do rozpoczęcia nauki organistowania. Organiści nie rodzą się z embrionów w laboratorium przy ul. Dwernickiego w Tarnowie, ale wychodzą z parafii i do nich najczęściej wracają. Szczególnie ważne jest, by parafie poszukujące organisty lub mające muzyków w podeszłym wieku zadbały o kandydatów do naszej szkoły, co zagwarantuje ciągłość tradycji muzycznych w naszej diecezji. Mamy w rękach ogromne bogactwo tradycji i doświadczeń minionych pokoleń muzyków i nie wolno go zmarnować.

A wszystko rozpoczyna się od pierwszego „c” zagranego na klawiaturze i decyzji – chcę przebyć swoją drogę ze śpiewem na ustach i klawiaturą pod palcami.

*Z braterskim pozdrowieniem
Damian Sowa – nauczyciel w DSO
w Tarnowie i organista parafii
pw. św. Maksymiliana w Tarnowie*

* * *

ORGANISTA... WIERSZEM!!!

Do ludzkich sumień

Naród,
który zabija
dziecko, w matkę łonie,
z kolan się nie podniesie.
Pieńko go pochłonie.
Bezbronny
mały człowiek,
i ludzką dłoń kąta...
Bezlitosna – Znaczona
niewinną krwią brata.

Człowieku!...

Który także

w matki łonie byłeś.

Gdzie dziś twoje sumienie,
że się upodliłeś?

Że niebo

dzisiaj płacze

nad tą zbrodnią straszną.

Bo nie sposób to pojąć.

Bo aż gwiazdy gasną...

Jakże

ciebie narodzie

zawrócić z tej drogi...

Żebyś przestał zabijać.

Przed Bogiem zgiął nogi

Żebyś szanował życie

od chwili poczęcia...

Żeby Pan Bóg,

był z nami.

I Matką Najświętszą.

A.K.

Nie martw się!

Niech się zmęczone
serce nie trwoży,
skoro nad nami
czuwa Duch Boży...
Jeśli ufamy,
pełni miłości...
Bóg nas uchroni
od wszelkiej złości.
Daję świadectwo –
ze złem się zmagam,
lecz dzięki Bogu,
w sidła nie wpadam!

A.K.

Pokonać lecnia w drodze do zbawienia!

Dla wszystkich myślących
każdy dzień, to radość...

Bo człowiek ma szansę,
by uczynić zadość.

Bo może się jeszcze

nad życiem pochylić –

Wybrać drogę prawdy,

By się nie pomylić...

Trudno grzesznej duszy
zobaczyć zbawienie...

Dlatego Cię proszę

Żyj i włącz myślenie!...

Nie bądź niedowiarkiem,

lecz zostań wierzącym!

I w końcu się obudz

i już nie bądź śpiącym.

A.K.

„HOSANNA”

Wydawca:

Wydział Muzyki Kościelnej
Kurii Diecezjalnej w Tarnowie,
Wydawnictwo Diecezji
Tarnowskiej „Biblos”

Adres redakcji:

Ul. Piłsudskiego 6
33-100 Tarnów
tel. 14 631 73 48; kom. 606 332 134
e-mail: muzyka@diecezja.tarnow.pl
<http://www.muzyka.diecezja.tarnow.pl>

Zespół redakcyjny:

Ks. dr Grzegorz Piekarczyk – red. naczelny, mgr Sławomir Barszcz, mgr Paweł Pasternak,
mgr Damian Sowa, Łukasz Tryba, Foto: arch. (m.in.)

Godziny przyjęć stron w Wydziale:

poniedziałek – piątek: 8.30-12.00
(II piętro, pok. 2.13)

Skład i druk: BIBLOS

plac Katedralny 6
33-100 Tarnów, tel. 14 621 27 77
<http://www.biblos.pl>

* * *

Humor¹

Kardynała Carpegnego cechował nie-
pohamowany apetyt. Skarzył się on
kiedyś u papieża Innocentego XI, że
bywa z tego powodu przedmiotem
drwin. Papież powiedział: „Kto tyle je,
musi też umieć przełknąć to i owo”.

* * *

Kiedy kardynał Suenens chciał pew-
nego dnia wsiąść do swojego wspania-
łego mercedesa, zobaczył na drzwiach
wypisane na czerwono słowa: *Accepit
mercedum suam* (Otrzymał już swoją
nagrodę).

* * *

Pewien katolik zatroskany perspektywą
reform w swoim Kościele przedstawia
swoje wątpliwości papieżowi Jano-
wi XXIII, który zapoczątkował proces
zmian: „Wasza Świątobliwość! Matka
nasza, Kościół, ma przecież klucze kró-
lestwa niebieskiego! Po co jej więc jesz-
cze reformy po tylu wiekach ustalonej
tradycji?”. Papież uśmiechnął się nie-
znacznie: „To całkiem proste, mój synu.
Protestanci zmienili zamek”.

* * *

¹Humor zacytowano z: Aloys von Euw, *Ach, ten
personel naziemny*, Kraków 1995, s. 25, 27 i 29.

*Propozycje pieśni na niedziele i dni świąteczne:
czerwiec – sierpień 2024*

Ur. Trójcy Przenajświętszej

W. Jeden w naturze
P. Trójcy Najświętszej
K. Sławcie usta ciała Pana
U. Radośnie Panu hymn śpiew.
Z. Idźcie na cały świat

Ur. Bożego Ciała i Krwi

W. Karmisz, Panie, nas swym
P. Pomiędzy lud swój
K. Pan Wieczernik przygotował
U. Dziękujemy Ci, Ojczy nasz
Z. Pobłogosław Jezu drogi

IX Niedziela Zwykła

W. Pod Twą obronę
P. Czego chcesz od nas, Panie
K. Witam Cię, witam
U. Dziękujemy Ci, Ojczy nasz
Z. Idźcie na cały świat

Adoracja Najśw. Sakramentu:

– Zróbcie Mu miejsce
– Chwalmy niewysłowiony
– Jezu, miłości Twej
– Jezu drogi, Tyś miłością
– Pobłogosław Jezu drogi

Ur. Najśw. Serca P. Jezusa

W. Twemu sercu
P. Każda żyjąca dusza
K. Kłaniam się Tobie
U. Jezu, miłości Twej
Z. Najświętsze Serce Boże

X Niedziela Zwykła

W. Kto się w opiekę
P. Być bliżej Ciebie chcę
K. Bądź pochwalony na wieki
U. Duszo Chrystusowa
Z. Kto się w opiekę odda Panu

XI Niedziela Zwykła

W. Boże mocny, Boże cudów
P. Czego chcesz od nas Panie
K. Oto święte ciało Pana
U. Chwalmy niewysłowiony
Z. Błogosław Panie nas

XII Niedziela Zwykła

W. Kto się w opiekę
P. Bóg kiedyś stał się jednym
K. Jezu, miłości Twej
U. Duszo Chrystusowa
Z. Chrystus, Chrystus, to nadz.

Ur. Św. Piotra i Pawła

W. Panie, Tyś moim pasterzem
P. Składamy Ci Ojczy
K. Idzie, idzie Bóg prawdziwy
U. Dziękujemy Ci, Ojczy nasz
Z. Weź w swą opiekę

XIII Niedziela Zwykła

W. Boże, lud Twój
P. Panie w ofierze
K. Panie dobry jak chleb
U. Cóż Ci Jezu damy
Z. Głoś imię Pana

XIV Niedziela Zwykła

W. Radośnie Panu hymn śpiew.
P. Przygotuję Ci serce
K. Panie, pragnienia ludzkich
U. Niech żyje Jezus zawsze
Z. Błogosław Panie nas

Adoracja Najśw. Sakramentu:

– Zróbcie mu miejsce
– Cały świat niech śpiewa
– Boże w dobroci (3 i 4 zw.)
– Boże mocny, Boże cudów
– Bądź pochwalon na wieki

XV Niedziela Zwykła

W. Boże, jesteś moim Bogiem
P. Przyjmij o Najświętszy Panie
K. Zróbcie mu miejsce
U. O mój Jezu w hostii skryty
Z. Niechaj z nami będzie Pan

XVI Niedziela Zwykła

W. Chrystus, Chrystus, to nadz.
P. Pan mój, Wódz i Pasterz
K. Panie, pragnienia ludzkich
U. Dzięki o Panie
Z. Kto się w opiekę

XVII Niedziela Zwykła

W. Boże mocny, Boże cudów
P. Jeden chleb
K. Zbliżam się w pokorze
U. Dziękujemy Ci, Ojczy nasz
Z. Złącz Panie, miłujących Cię

XVIII Niedziela Zwykła

W. Chrystus, Chrystus, to nadz.
P. Przyjmij, o Najświętszy Panie
K. Panie dobry jak chleb
U. Cały świat niech śpiewa tę
Z. Maryjo, ja Twe dziecko

Adoracja Najśw. Sakramentu:

– Zbliżam się w pokorze
– Dzięki, o Panie, składamy
– Boże mocny, Boże cudów
– Jezusowi cześć i chwała

XIX Niedziela Zwykła

W. Pod Twą obronę
P. Przyjmij Ojczy hostię białą
K. To Ty, o Panie, chlebie nasz
U. Radośnie Panu hymn śpiew.
Z. Zdrowaś Maryjo

Ur. Wniebowzięcia NMP

W. O Maryjo, w niebo uniesiona
P. Ciebie na wieki
K. Chrystus Pan karmi nas
U. Witaj święta i poczęta
Z. My chcemy Boga

XX Niedziela Zwykła

W. Ojczy z niebios
P. Składamy Ci, Ojczy
K. Skosztujcie i zobaczcie
U. Panie mój, cóż Ci oddać
Z. Królowej Anielskiej

Ur. MB Częstochowskiej

W. Gwiazdo śliczna, wspaniała
P. Jak szczęśliwa Polska cała
K. Panie, dobry jak chleb
U. Chrystus Pan karmi nas
Z. My chcemy Boga

XXI Niedziela Zwykła

W. Boże, lud Twój
P. Wszystko Tobie
K. Sławcie usta ciała Pana
U. Dzięki, o Panie
Z. Niechaj z nami będzie Pan
Z. Weź w swą opiekę

* * *

MUZYCZNE NOWOŚCI WYDAWNICZE

W ramach serii „**SPIEWAJCIE PANU – materiały nutowe dla chórów**” – został przygotowany przez Wydział Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie nowy zeszyt, tym razem nr 3, zatytułowany: *Msza nr IX, na chór jednorodny i organy Józefa Władysława Krogulskiego (1815-1842)*. Jest to pierwsze – premierowe wydanie tych nut odczytanych z rękopisu kompozytora. *Msza nr IX* napisana jest do tekstu w języku polskim i składa się z siedmiu części z przeznaczeniem na poszczególne części mszy św. Nuty dostępne są w Bibliosie, w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej oraz w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Tarnowie.

W ramach serii ukazały się już: zeszyt I – *KOLEĐY A”CAPPELLA na chór mieszany* oraz zeszyt II – *KOLEĐY Z TOWARZYSZENIEM ORGANÓW na chór mieszany*. W przygotowaniu są następane zeszyty, m.in. msze wybitnego tarnowianina Józefa W. Krogulskiego.

Spis treści:

* Od Redakcji	1
* Z życia diecezji	3
* Informacje: Rekolekcje dla organistów	5
* Informacje: Zapisy do DSO w Tarnowie	6
* Pytania: <i>Kiedy nowe pieśni mogą być wykorzystane w liturgii?</i>	7
* G. Piekarz – <i>Msza nr IX Józefa W. Krogulskiego – „tarnowskiego Mozarta”</i>	8
* Ł. Tryba – <i>Bóg i wielcy kompozytorzy – César Frank</i>	12
* Ł. Tryba – <i>Organy diecezji tarnowskiej</i>	17
* Postscriptum: <i>Słowo do parafian o nowych organach piszczałkowych</i>	23
* ks. G. Piekarz – <i>XI Tarnowskie Dni Cecylińskie Tarnów, 18-27 listopada 2023 roku</i>	23
* Zza kontuaru: Damian Sowa	26
* Organista wierszem	28
* Humor	29
* Propozycje pieśni: VI – VIII 2024	30
* Muzyczne nowości	32

ŚPIEWAJCIE PANU

MATERIAŁY NUTOWE DLA CHÓRÓW

ZESZYT 3
MSZA NR IX,
NA CHÓR JEDNORODNY I ORGANY
JÓZEFA WŁADYSŁAWA KROGULSKIEGO
(1815-1842)

*Organy w nowej części kościoła
św. Jakuba w Brzesku*

Diecezjalne Studium Organistowskie
im ks. K. Pasionka
ul. Dwernickiego 1, 33-100 Tarnów
606 332 134
14 62-24-222
e-mail:muzyka@diecezja.tarnow.pl
<http://www.muzyka.diecezja.tarnow.pl>

Diecezjalne Studium Organistowskie im. ks. K. Pasionka w Tarnowie

Diecezjalne Studium Organistowskie im ks. K. Pasionka w Tarnowie reaktywowano w 1965 roku z inicjatywy ks. bp. Jerzego Ablewicza i jest ono kontynuatorem szkoły organistowskiej działającej w latach 1837-1845, a następnie w latach 1888-1910 roku. Organizację Studium w powojennej rzeczywistości ks. abp J. Ablewicz polecił ks. Kazimierzowi Pasionkowi, który był dyrektorem szkoły przez czterdzieści lat (1965-2004).

Poprzez swoją działalność dydaktyczno-artystyczną Studium stawia sobie za cel przygotowanie odpowiednio wykwalifikowanych kadr ludzi do podjęcia w przyszłości posługi organisty i kantora.